

Euroopan unionin yhdenmetyt rajavalvonta ja Suomen rajojen hallinnan muuttuneet aika–tila-suhteet

EEVA-KAISA PROKKOLA

Maantieteen laitos, Oulun yliopisto

Prokkola, Eeva-Kaisa (2013). Euroopan unionin yhdenmetyt rajavalvonta ja Suomen rajojen hallinnan muuttuneet aika–tila-suhteet (EU integrated border management and the changing spatial and temporal dimensions of border enforcement in Finland). Terra 125: 4, 207–215.

This article analyzes the practices and development of border management in Finland and within the Schengen area from a critical perspective. The paper brings together the current literature on political borders with a particular focus on how scholars approach the spatial and temporal dimensions of borders and border politics. The theoretical reading of the documents of the national and EU integrated border management provides a new concept of spatial and temporal dimensions of borders and border enforcement in Finland. Secondly, by studying the practices and rationales of border management in an individual EU Member State, it is possible to gain an understanding of how contemporary EU border policy and security rationales alongside which borders have shifted extra- and intra-territorially are incorporated into the work of national border agencies. It points out how the new temporal and spatial dimensions of borders are rationalized in terms of security and efficiency, something that is believed to be achieved through the measures of outsourcing, internationalization and prevention. However, despite the techno-administrative rhetoric of border authorities, the matters concerning new border management and technologies can be seen to serve hegemonic neoliberal power relations, maintaining the distinction between the worlds' rich and poor.

Key words: border, state, European Union, border management, border policy

Eeva-Kaisa Prokkola, Department of Geography, 90014 University of Oulu, Finland. E-mail: <eeva-kaisa.prokkola@oulu.fi>

Euroopan rajoihin ja maahantuloon liittyvää lainsäädäntöä on uudistettu huomattavasti viime vuosikymmen aikana. Lisäksi rajavalvonnassa on otettu käyttöön ja kehitetty uusia teknisiä menetelmiä. Kansallisvaltiossa eksakti rajaviiva ja rajanylityspaikkojen vartiointi on nähty suvereenin valtion turvallisuuden ylläpidon kannalta keskeisimpänä toimintana. Tänä päivänä Euroopan unionissa (EU) maahantulon valvontaa ja rajavalvontaa suoritetaan usein jo ennen varsinaisia rajoja, esimerkiksi kolmansissa maissa sijaitsevista konsulaateista, sekä jäsenvaltioiden sisällä suoritettavissa ulkomaalaistarkastuksissa. EU on paitsi yhtenäistänyt rajavalvontaa myös laajentanut valvontaan liittyvää yhteistyötä naapurimaiden kanssa. Joissakin maissa rajatarkastuksiin ja maahanmuuton valvontaan liittyviä tehtäviä on myös ulkoistettu yksityisille yrityksille. Tämän kehityksen myötä esiin on noussut kysymys siitä, missä rajat itse asiassa tänä päivänä sijaitsevat, kuka niitä hallinnoi ja miten (Johnson ym. 2011).

Rajavalvontaa toimeenpanevien viranomais-tahojen toimintaa ja strategioita on tarkasteltu kriittisestä näkökulmasta erityisesti Yhdysvaltojen, Britannian ja EU:n rajaviraston toimeenpanemina operaatioita tutkimalla (Andreas 2000; Walters 2002; Nevins 2002, 2007; Ackleson 2005; Coleman 2005; Monar 2006; Vaughan-Williams 2010; van Houtum 2010; Zaiotti 2011; Follis 2012). Myös EU-territorian ulkopuolella suoritettavasta rajavalvonnasta löytyy runsaasti maantieteen alan kirjallisuutta (Vaughan-Williams 2008; Bialasiewicz 2012; Lemberg-Pedersen 2012; Reid-Henry 2013). Yhteisestä ulkorajasta ja rajavalvonnan yhdistämisestä huolimatta EU:n ja Schengenin alueen rajojen hallintaa ei voida ymmärtää yhtenä kokonaisuutena. Yksittäisten jäsenvaltioiden intressit rajavalvonnan toimeenpanossa ovat osoittautuneet hyvin ristiriitaisiksi (Wolff 2008). EU määrittelee rajapolitiikkaa ja sen toimeenpanoa koskevia säännöksiä ja normeja, mutta normaalitilanteessa varsinaisen rajavalvonnan

ja -tarkastusten toimeenpano on jäsenmaiden vastuulla.

Tässä artikkelissa tarkastelen kysymystä rajojen hallinnasta ja valvonnan muuttuneista aika-tila-suhteista Suomessa, EU:ssa ja Schengen-alueella käyttäen esimerkkinä Suomen rajavartiolaitosta (RVL). Sisäministeriön johdolla toimiva, vuonna 1919 perustettu RVL vastaa Suomessa Suomen ja Schengenin alueen rajojen toimeenpanosta ja valvonnasta. RVL:n kuusi ydintoimintoa käsittää rajojen valvonnan, rajatarkastukset, rikostorjunnan, merialueen turvallisuuden, kansainvälisen yhteistyön ja maanpuolustuksen. RVL:n vuotuisesta budjetista käy ilmi, että Suomen valtio käyttää näihin toimintoihin lähes 250 miljoonaa euroa. Vajaa puolet tästä kohdistuu yksinomaan rajavalvontaan (RVL 2012). Rajavalvonta ei kuitenkaan tarkoita vain perinteistä rajaviivalla ja rajavyöhykkeellä suoritettavaa partiointia ja valvontaa, vaan voimavarat ja resurssit käytetään enemmässä määrin rajaliikenteen kontrolliin ja turvallistamiseen. Tutkimus perustuu viimeaikaisen maantieteellisen tutkimuskirjallisuuden lisäksi Suomen rajavalvontaa ja EU:n yhdenmetyt rajavalvontaa koskeviin säädöksiin sekä RVL:n julkaisemiin strategioihin ja toimintakertomuksiin.

EU:n yhdenmetyt rajavalvonnan ajallisen ja tilallisen ulottuvuuden tarkastelu yksittäisen jäsenvaltion rajavalvonnan käytäntöjen, säännöksiin ja ohjeistusten kautta tuo uutta tietoa rajojen hallinnan rationaliteeteista. Rajojen hallinnan, maahanmuuton ja rajatarkastusten käytäntöjen ja rationaliteettien tarkastelu on myös yhteiskunnallisesti tärkeää, sillä rajavalvonnan menetelmät ja ohjeistukset heijastavat aina laajemmin yhteiskunnallisia arvoja ja kehitystä. Viranomaiset kuitenkin esittävät yleensä nopeassa aikataulussa toteutuneet rajavalvonnan uudistukset ja uusien menetelmien käyttöönoton epäpoliittisena, teknis-hallinnollisena kysymyksenä (Vaughan-Williams 2010; Prokkola 2013b). Tutkimukseni täydentää aiempaa tutkimusta käsittelemällä Suomen rajoja uudesta näkökulmasta. Lisäksi se vie eteenpäin poliittisia rajoja koskevaa tutkimusta tuomalla yhteen rajojen ja rajalain toimeenpanon tilallista (Newman & Paasi 1998; Balibar 2004; Rumford 2006, 2008; Mountz 2010) ja ajallista (Amoore & de Goede 2008; Amoore 2011) ulottuvuutta koskevat keskustelut sekä kysymyksen rajojen hallinnan uusliberalisoitumisesta (Sparks 2006; Prokkola 2013b). Tarkasteluni osoittaa, että rajavalvonnan ja turvallistamisen aikoja ja tiloja ei voida ymmärtää toistaan irrallisina rajojen hallinnan metodeina. Ne ovat saman asian kaksi puolta, jotka voidaan ymmärtää suhteessa

valtion roolin muutokseen ja uusliberalisoitumiseen.

Rajojen hallinnan aika-tila-suhteet

Viimeisen vuosikymmenen aikana valtioiden rajat ovat nousseet uudelleen poliittisen maantieteen ytimeen ja keskustelu on ollut vilkasta erityisesti angloamerikkalaisissa maissa ja Euroopassa. Nopeasti uudistuva kansallinen ja ylikansallinen lainsäädäntö, talouden ja politiikan yhteen kytkeytyminen, uudet rajavalvonnan menetelmät ja ei-valtiolisten toimijaryhmien osallistuminen rajojen valvontaan ovat nostaneet esiin tarpeen uudistaa olemassa olevia teoreettisia selitysmalleja ja tapaa ymmärtää rajat valtion suvereniteetin ilmentäjinä.

Valtioiden rajoja ja rajavalvonnan muutoksia on tutkimuskirjallisuudessa lähestytty rajojen liikkuvuuden (*mobile borders*) ja verkostojen (*networked borders*) näkökulmista (Balibar 2004, 2009; Rumford 2006; Mountz 2010) sekä uudelleen-territorialisaatioon (*re-territorialization*), ulkoistamiseen (*out-sourcing*) sekä ulkomaistamiseen (*off-shoring*) kytköksissä olevana kysymyksenä (van Houtum & Boedeltje 2011; Braverman 2011; Bialasiewicz 2012, Lemberg-Pedersen 2012). Erityisesti ranskalaisen filosofin Étienne Balibarin (2004; 2009) tapa ymmärtää rajat on saanut kannatusta ja herättänyt keskustelua (Rumford 2008; Paasi & Prokkola 2008; O'Down 2010). Balibarin (2009: 22) mukaan Euroopan rajoja ei tulisi ymmärtää niinkään alueen ulkoisina rajoina kuin ”kontrolli- ja eristämistehtävinä, joita jäsenvaltiot omilla ’rajoillaan’ harjoittavat toinen toisensa puolesta (ja toistensa nimissä) yhteisessä oikeudellis-poliittisessa tilassaan”. Näin koko Eurooppa voidaan itse asiassa ymmärtää eräänlaisena rajamaana (*borderland*), jossa kansalaiset ja erityisesti ”eikansalaiset” (esimerkiksi määräaikaaisella oleskeluvallalla alueella asuvat maahanmuuttajat ja turvapaikkapäätöstä odottavat henkilöt) ovat ikään kuin koko ajan rajalla ja kantavat rajoja mukanaan (ks. myös Rigo 2009). Rajoja lähestytään tutkimuksessa moninaisina ja dynaamisina, samalla kun tutkijoiden huomio kohdistuu alueen ulkoisten rajaviivojen sijasta niihin rajaamisen käytäntöihin ja menetelmiin, joissa erottelu sisä- ja ulkopuolen välillä tapahtuu.

Toisaalta Balibarin (2004) esittämä ajatus rajoista kaikkialle valtion alueelle ja yhteiskuntaan laajentuvina rajoina ei ole täysin uusi (ks. myös Rumford 2008). Muun muassa David Newman ja Anssi Paasi (1998) ovat esittäneet, että raja tulisi ymmärtää laajemmin kuin vain konkreettisena maastoon merkittynä rajaviivana. Rajojen voidaan

ymmärtää laajentuvan kaikkialle yhteiskuntaan. Tästä hyvänä esimerkkinä on kansallisen identiteetin ja rajojen rakentuminen diskursiivisten käytäntöjen ja kertomusten kautta koulutuksessa ja mediassa (Paasi 1996: 55–56). Tässä keskeistä on rajojen tilallisen ulottuvuuden tarkastelu sekä rajojen rakentuminen historiallisena prosessina.

Rajavalvonnan ja -tarkastusten ulkoistamisen ja ulkomaistamisen kautta myös se, miten rajojen ja rajaamisen käytäntöjen voidaan ajatella ulottuvan laajemmalle yhteiskunnassa ja yhteisöissä, on saanut uuden merkityksen. Rajaamisen käytännöt eivät tänä päivänä rajoitu yhteiskunnassa ainoastaan kulttuurisiin käytäntöihin, vaan monessa valtiossa jopa yksittäisiä kansalaisia on alettu vastuullistaa rajojen valvojiksi. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii Teksasin osavaltiossa toteutettu ohjelma (Texas Virtual Border Watch Program), jossa yksittäiset henkilöt voivat osallistua rajavalvontaan tarkkailemalla Yhdysvaltojen ja Meksikon välistä rajaa sinne asetettujen kameroiden välityksellä sekä ilmoittamalla havainnoistaan (Koskela 2011). Myös Schengen-maissa ja Britanniassa kansalaisia on vastuullistettu tekemään ilmoituksia mahdollisesta laittomasta maassaoleskelusta ja ”epäilyttävästä toiminnasta” (Vaughan-Williams 2008). Laajemmin ymmärrettynä maahanmuuton valvontaan osallistuu tämän päivän länsimaisessa yhteiskunnassa suuri joukko toimijoita. Esimerkiksi työnantajat, yliopiston opettajat, kansalaisjärjestöt, urheiluseurat ja muut yhteisöt voivat sekä mahdollistaa että evätä henkilön maahantulon.

Kuten maantieteilijät ovat osoittaneet, rajat paitsi eristävät ja kontrolloivat myös yhdistävät ja erottelevat. Rajaamisessa toivotut ja ei-toivotut henkilöt, tavarat ja ideat pyritään tunnistamaan ja erottelemaan toisistaan. Aikaisemmin rajoihin liittyneet ulos- ja sisäänsulkeamisen käytännöt perustuivat geopoliittisiin ja poliittisiin jakoihin, kun taas nykyisin kontrolli kohdistuu entistä enemmän potentiaalisten ”riskirajanylittäjien” tunnistamiseen identifiointin ja matkustajien profiloinnin avulla (Amoore 2006, 2011). Rajoja ei kuitenkaan voi nähdä ainoastaan eristämiskäytäntöinä ja ulos-/sisäänsulkeamisen tiloina. Enemmänkin voidaan puhua rajojen hierarkisoitumisesta ja ”segmentoituneesta hallinnasta” (Fraser 2003: 164), jossa tiettyihin ihmisryhmiin, erityisesti ”eikansalaisiin”, kohdistetaan tiukkaa valvontaa ja kontrollia. Vastuullistettujen ”täysien kansalaisten” sen sijaan odotetaan itse huolehtivan omaan hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista asioista. Rajojen eristämistehtävä kohdistuu siis niihin henkilöihin ja ilmiöihin, joiden kuvitellaan ja määritellään muodostavan turvallisuushukan. Riskinhallinnasta onkin tullut entistä

tärkeämpi johtamisen ja rajojen hallinnan menetelmä 2000-luvulla. Claudia Aradau ja Rens Van Munster (2007; ks. myös Prokkola 2013a) puhuvat lisääntyneestä riskin avulla hallitsemisesta (*governance through risk*). Tällä he viittaavat siihen, kuinka erilaisia, esimerkiksi yhteisöön ja alueeseen kohdistuvia riskejä ja uhkia osoittamalla ja nimeämällä harjoitetaan tehokasta (suostuttelevaa) väestön hallintaa.

Rajaturvallisuuden menetelmänä tilanne- ja riskianalyysit perustuvat olemassa olevaan tietoon. Rajat ylittävää liikkumista kontrolloidaan ja rajoitetaan kuitenkin myös ennaltaehkäisevästi, ilman että viranomaisilla olisi esittää pitäviä todisteita uhan olemassaolosta. Louise Amoore (2011; ks. myös Amoore & de Goede 2008) kiinnittää huomiota siihen, kuinka liikkuvuuden hallinta ja kontrollointi tapahtuvat itse asiassa entistä useammin siinä virtuaalisessa tilassa, jossa riskianalyysijä ja profiloitajia tuotetaan tietoa ”louhimalla” (*data mining*) ja yhdistelemällä. Riskianalyysissä henkilön profilointi ei perustu ainoastaan poliittiseen kansalaisuuteen vaan tarkkailun kohteeksi asetuvat myös esimerkiksi uskonnollinen vakaumus, varakkuus ja mahdollisen rikosrekisterin olemassaolo (ks. Häkli 2008: 153). Tieto henkilöstä voi myös perustua esimerkiksi henkilön luottokortin käytöstä saatuihin tietoihin – maksusuoritusten (”vähentelemättömään”) tietoon matkareiteistä, aikaisemmista matkoista, lennolla tilatuista aterioista ja niin edelleen (Amoore & de Goede 2008). Näiden lisäksi henkilöön hermostunut tai muuten vain oletetusta poikkeava käyttäytyminen voi herättää epäilyksiä. Peter Adey (2009) kuvaa kuinka esimerkiksi lentokentillä olevilla laitteilla voidaan kuvata ja valvoa yksittäisten ihmisten käyttäytymistä ja ruumiintoimintoja. Näin pyritään tunnistamaan epäilyttäviä henkilöitä. Tiedon louhintaa ja valvontaa toistaiseksi tuntemattoman tapahtuman ennaltaehkäiseminen keinona on perusteltu sillä, että esimerkiksi 11. syyskuuta 2001 New Yorkissa tehdyt terrori-iskut olisi voitu enustaa, jos olemassa ollut tietoa olisi osattu yhdistää ja tulkita ennalta. Ennakoivan riskinhallinnan merkityksen korostuminen turvallisuusstrategioissa nähdäänkin ainakin osin reaktiona 2000-luvun alussa tehtyihin terrori-iskuihin (New York 2001, Madrid 2004, Lontoo 2005).

Suomen rajavalvonnan tilat ja käytännöt

Suomen rajojen hallinta ja toimeenpano on muuttunut perustavanlaatuisesti Suomen liittyttyä EU:hun vuonna 1995 ja allekirjoitettua Schengen-sopimuk-

sen vuonna 2001. Schengenin sopimus perustettiin 1985, kun silloiset Euroopan yhteisön (EY) jäsenmaat sopivat maidensa välisten sisärajojen tarkistusten asteittaisesta poistamisesta. Sisärajojen poistumista on ”kompensoitu” EU:n ulkorajan tiukentuneella valvonalla ja valvonnan yhdentämisellä. Henk van Houtum (2010) esittääkin, viitaten tiukentuneeseen maahanmuuttopolitiikkaan ja rajakontrolliin, että EU on alkanut muistuttaa tiukasti vartioitujen porttien taakse sulkeutunutta yhteisöä (*gated community*).

Suomen rajojen toimeenpanon tiloja tarkasteltaessa lähtökohdaksi voidaan ottaa EU:n ja Schengen-alueen yhdenmetyt rajavalvonnan (*Integrated Border Management*) määritelmä. On kuitenkin muistettava, että EU:n ulkorajat eivät ole yhteneväiset Schengen-rajojen kanssa, ja yhteisestä rajavalvonnasta ja maahanmuuton hallinnasta voidaan puhua oikeastaan vain jälkimmäisessä kontekstissa. Yhdenmetyt rajavalvonnan neliportaisen rajaturvallisuusmallin mukaisesti rajavalvonnan toimenpiteitä tehdään maahantuli- joiden lähtö- ja kauttakulumaissa, EU:n lähi-alueilla, ulkorajoilla ja sisämaassa (EC 2002: 11). Suomen rajoja ei siis panna täytäntöön (*border enforcement*) vain karttaan merkityillä valtioterritorion rajoilla ja unionin ulkorajoilla, vaan niitä otetaan käyttöön EU:n territorion ulkopuolella, naapurivaltioiden toimesta sekä kolmansiin maihin perustetuissa maahanmuuttoasioita käsittelevissä toimipisteissä. EU-alueen sisäpuolella rajalakeja toimeenpannaan lentokenttien ulkorajalentojen rajatarkastuspisteissä sekä ulkomaalaisvalvonnan yhteydessä muun muassa rautatieasemilla, satamissa ja kauppakeskuksissa. Suuri merkitys tässä on rajavartiolain muutoksella. Siinä missä suomalaisten rajavartioiden toimialue ja vastuut on aikaisemmin rajoittunut maantieteellisesti rajakuntien alueelle, vuonna 2005 voimaan tullut uusi lainsäädäntö (Rajavartiolaki 2005/578) on laajentanut toimia- ja vastuualuetta koko valtioterritorion alueelle. Tämä on antanut rajavartiolle luvan suorittaa kotietsintöjä silloin kun on syytä epäillä laitonta maassa oleskelua.

Rajavartiolaitos toimii siellä, missä se on rajajärjestyksen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, rajavalvonnan suorittamiseksi taikka rajavartiolaitokselle säädettyjen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien suorittamiseksi perusteltua, sekä merialueella ja Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitettulla talousvyöhykkeellä. Muualla rajavartiolaitos toimii vain, jos se on tarpeen sen lakisääteisen tehtävän loppuun saattamiseksi tai virka-avun antamiseksi. (Rajavartiolaki 2005/578, 2010/478; 4§)

Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellisen kohdentumisen määritelmän perusteella voidaan sa-

noa, että RVL toimii koko Suomen territorion alueella ja myös muualla mikäli tämä on tarpeellista virka-avun antamiseksi. Säännöllisten passintarkastusten poistaminen Schengen alueen sisärajoilta, kuten Suomen ja Ruotsin, Suomen ja Norjan sekä Baltian maiden välisiltä rajoilta, ei siis merkitse rajojen katoamista vaan rajalain toimeenpanoon liittyvien käytäntöjen laajentumista maantieteellisesti laajemmalla alueella ja lisääntyneen kontrollin kohdentumista ei-kansalaisiin. Lisäksi, Suomessa rajavyöhykkeellä asuvilla kansalaisilla on usein ollut merkittävä rooli laittomien rajanylittäjien kiinniottamisessa, mutta tänä päivänä velvollisuus ilmoittaa mahdollisesti laittomasti maassa oleskelevista henkilöistä ei enää rajoitu raja-alueille. Lisääntyneen viranomaisvalvonnan ja ulkomaalaistarkastuksen myötä kaupungeista on tullut rajavalvonnan päänyttämöitä.

Schengen-alueeseen kuulumisen on edellyttänyt rajavalvonnan tehtävä- ja vastuualueiden uudelleenmäärittelemistä kansallisella tasolla. Määrällisesti varsinaisilla ulkorajoilla suoritettavat rajatarkastukset ovat kuitenkin yhä kaikkien laajimmat. Voidaan oikeastaan sanoa, että Suomen ja Venäjän välisen rajan strateginen merkitys on entisestään korostunut, sillä se muodostaa pisimmän Schengen-alueen rajan. RVL tilastoi vuonna 2012 yli 16 miljoonaa rajatarkastusta Suomen itärajan tarkastuspisteissä (RVL 2013). Hyvän vertailukohdan antaa vuosi 1989 (kaksi vuotta ennen Neuvostoliiton hajoamista), jolloin Suomen ja Venäjän rajan ylitti ainoastaan 25 943 henkilöä (Paasi 1996: 285). Toisaalta toiminnan pääpainoa on strategisesti kohdistettu entistä enemmän Kaakkois-Suomen raja-alueen valvontaan, kun taas Pohjois-Suomen raja-alueiden kiinteää valvontaa vähennetään valtion säästötoimien seurauksena (Räsänen 2013). Suomen vilkkain rajanylityspaikka ei kuitenkaan sijaitse Venäjän maarajalla, sillä Helsinki-Vantaan lentokentällä suoritettiin vuonna 2012 aikavälillä 3 817 662 ”ulkorajaliikenteen” eli EU:n ulkopuolelle suuntautuvan liikenteen rajatarkastusta (RVL 2013). Vielä suurempi määrä matkustajia suuntaa Helsinki-Vantaan kautta ”sisärajaliikenteessä” EU:n ja Schengen alueen maihin: vuonna 2012 lentoasemalla tilastoitiin kaiken kaikkiaan 12 165 064 kansainvälisen liikenteen matkustajaa (Finavian... 2013).

RVL siis toimii kaikkialla Suomen valtion territorion alueella, mutta sen toimenpiteet ulottuvat myös EU:n territorion ulkopuolelle kansainvälisen ja kahdenvälisen yhteistyön kautta. RVL voi antaa käytettäväksi työntekijöitään yhteisiin EU:n rajaturvallisuusviraston (Frontex) nopean rajainterventioyhmän kansainvälisiin ja

operaatioihin (2010/478: Rajavartioliaki 15§). Interventoryhmän kutsuminen Suomeen sen sijaan vaatii lain mukaan sisäasiainministeriön päätöksen, mikä kertoo siitä että valtiot haluavat viime kädessä pitää itsellään oikeuden päättää omalla alueellaan tapahtuvista interventioista. Rajainterventoryhmää voidaan pitää yhtenä äärimmäisenä esimerkkinä rajojen hallinnan tilojen ja toimijuuden muuttumisesta. Tähän mennessä RVL:n henkilökuntaa työllistäneet interventiot ovat kohdistuneet lähinnä Välimeren alueelle ja Kanariansaarille, joiden on Frontexin tuottamissa riskianalyyseissa katsottu olevan merkittävimmät sääntöjenvastaisen maahantulon kauttakulkureitit Eurooppaan.

Suomen ja Schengen alueen rajojen kontrollista eivät tänä päivänä vastaa ainoastaan kyseisten maiden viranomaiset vaan rajojen toimeenpano on osittain ulkoistettu niille naapurimaiden rajaviranomaisille, joiden kanssa EU on sopinut yhteistyötä ja tehnyt takaisinottosopimuksia (esim. Billet 2010; Reid-Henry 2013: 205). Yhteistyötä on tehty esimerkiksi Turkin kanssa RVL:n asiantuntijoiden johtamissa, EU:n rahoittamassa Twinning-hankkeissa. Niissä on muun muassa pyritty parantamaan Turkin rajahallinnon ja sen kanssa tekemisissä olevien viranomaisten välistä yhteistyötä (Ulkoasianministeriö 2013: 12) sekä luomaan riskianalyyseihin menetelmiä rajavalvonnasta vastaavien viranomaisten käyttöön (RVL 2009: 4).

Rajaturvallisuus ja ennaltaehkäisemisen ongelma

Rajojen maantieteen ajallisen ja tilallisen ulottuvuuden muuttuminen liittyy valtion turvallisuus-käsityksen muutokseen. Kylmän sodan aikakaudella valtion turvallisuuden katsottiin perustuvan siihen, että suvereenit valtiot vartioivat omia rajojaan. EU:n yhdenmetyt rajavalvonnan päämääränä on ylläpitää jäsenvaltioiden ja unionin rajaturvallisuutta yhteisesti. Rajaturvallisuus myös ymmärretään entistä laajemmin, sillä sen katsotaan alkavan ennakoinnista ja ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä. Suomen rajavartiolaissa (2005/578, 2010/478: §2) rajaturvallisuus määritellään seuraavasti:

Rajaturvallisuuden ylläpitämisellä (tarkoitetaan) kotimaassa ja ulkomailla suoritettavia toimenpiteitä, joilla pyritään estämään valtakunnanrajan ja ulkorajan ylittämistä annettujen säännösten rikkominen ja rajat ylittävistä henkilöliikenteestä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvat uhat, torjumaan rajat ylittävää rikollisuutta sekä varmistamaan rajanylityksen turvallisuus.

RVL:n strategiassa painotetaan yhteistyön tärkeyttä erityisesti Venäjän rajaviranomaisten kanssa. Suomen ja Venäjän rajavartio-organisaatiolla on vuodesta 1992 alkaen ollut yhteistyösopimus koskien raja-asioita ja tietojenvaihtoa. Tämän sopimuksen puitteissa tehtiin vuonna 1993 aloite laajemmasta yhteistyöstä, jonka avulla Venäjä saataisiin integroitua tiukemmin sen oman ja EU:n rajojen valvontatoimiin (Pohjonen 2009: 60). Tänä päivänä Suomen ja Venäjän välinen yhteistyö rajavalvonnassa kiteytyy Helsinki–Pietariväliä päivittäin kulkevaan Allegro-junaan, joka on myös hyvin konkreettinen esimerkki ”liikkuvista rajoista”. Junassa raja tulee olevalsi siinä nimenaomaisessa tilassa, jossa ulosulkeminen pannan lainmukaisesti täytäntöön (vrt. Rumford 2006). Mahdolliset puutteet matkustusasiakirjoissa (passit, viisumit) johtavat siihen, että puutteellisin dokumentein matkustava henkilö poistetaan junasta ennen kuin hän ehtii ylittää rajan. Sääntöjenvastainen rajanylitys siis pyritään pysäyttämään jo ennen kuin rajanylittäjät saapuvat Suomen ja Schengenin alueen rajalla. Schengen-alueelle pyrkivien matkustajien poistamisen junasta voidaan katsoa perustuvan vuonna 2007 solmittuun takaisinottosopimukseen. Siinä EU ja Venäjä sopivat omien sekä kolmansien maiden kansalaisten takaisinotosta, mikäli näiden todetaan ylittäneen rajan Venäjältä tai Venäjän kautta EU-alueelle (tai toisin päin) ilman voimassaolevia asiakirjoja, tai mikäli näiden oleskelulupa on umpeutunut (EC L129/40). Takaisinottosopimuksia, jotka voidaan nähdä kiinteänä osana EU:n naapurisuuspolitiikkaa, perustellaan sillä, että ne vahvistavat yhteistyötä laittoman maahantulon ja rikollisuuden torjunnassa. Toisaalta, koska EU:n viisumipolitiikka on yleensä tiukempi kuin naapurimaissa, takaisinottosopimus tarkoittaa sitä, että EU ikään kuin siirtää osan sen rajojen valvonnan vastuusta naapurimaille. Naapurisuuspolitiikkaa onkin kritisoitu siitä, että sen kautta EU pyrkii sitouttamaan naapurimaansa omien arvojen mukaiseen politiikkaan sekä parantamaan EU-alueen rajaturvallisuutta (Browning & Christou 2010: 111–112).

Tutkijat ovat kiinnittäneet erityisen kriittistä huomiota rajavalvontaoperaatioihin merellä ja EU:n aluevesillä, joissa Eurooppaan matkalla olleita matkustajia on käännytetty ja palautettu takaisin kauttakulkumaihin, muun muassa Afrikan maihin. Frontexin johdolla suoritettuja EU:n territorion ulkopuolella (*extra-territorial*) tapahtuvia operaatioita on kritisoitu siitä, että ne estävät tuloja pääsemästä EU-alueelle, jolloin heillä ei myöskään ole mahdollista hakea turvapaikkaa (Dikeç 2009). EU:n yhteisen ei-valtiollisen raja-

viraston Frontexin on sanottu hoitavan maahanmuuton kontrollin ”likaisen työn” merialueilla niin, että yksittäiset EU-maat eivät ole lain mukaan vastuussa siitä. Myös RVL:n aluksia on osallistunut Frontexin koordinoimiin operaatioihin (Frontex 2012). RVL osallistui muun muassa paljon kritiikkiä saaneeseen EU-maiden yhteiseen HERA II merivalvontaoperaatioon, jossa selvotettiin Länsi-Afrikan merialueita ja pyrittiin puuttamaan Kanariansaarille suuntautuvaan sääntöjenvastaiseen maahantuloon (Lemberg-Pedersen 2012). Frontexin rajavalvontaoperaatioita on kritisoitu myös siitä, että niissä sekä moraalinen että laillinen vastuu mahdollisten turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta ja käännyttämisestä on siirretty pois EU-mailta. Simon Reid-Henry (2013) esittääkin painokkaasti, että mitä kauemmas valtion rajalta rajakontrolli siirtyy ja mitä enemmän se koskee muita kuin konkreettisia rajoja, sitä vähemmän se ottaa huomioon niitä yhteisöjä, joita sen tulisi suojella. Ennalta estäminen ja rajavalvonnan tapahtuminen territorion ulkopuolella ovat johtaneet muun muassa siihen, että käännytetyiksi joutuu ihmisiä, joilla olisi oikeus humanitaariseen turvapaikkaan.

Frontexin operaatiot Välimeren alueella ja Kanariansaarilla perustuvat tietoon ja tilanneanalyysiin, jonka mukaan nämä ovat sääntöjenvastaisen maahanmuuton tärkeimmät reitit. Frontexin riskianalyysit ovat ennakoivan rajavalvonnan metodi, joita rajaturvallisuusvirasto tuottaa EU:n jäsenmaiden toimittamien tietojen perusteella. Vuositaisissa rajaturvallisuuden analyysissä ja katsauksissa tarkastellaan muun muassa sääntöjenvastaista maahanmuuttoa, sen yleisimpiä kauttakulkureittejä ja lähtömaita (esim. Frontex 2012). Nämä analyysit ja tilannekuvat luovat perustan ja oikeutuksen esimerkiksi rajaviranomaisien EU:n ulkopuolella suoritettaville operaatioille. Sääntöjenvastaisen rajanylityksen ja maahanmuuton ennaltaehkäisemiseen ja estämiseen (*pre-empt*) liittyy kuitenkin monia moraalisia ja oikeudellisia ongelmakohtia. Äärimmäisen esimerkin muodostavat rajatarkastuksissa virheellisten tietojen ja tulkintojen perusteella pidätetyt täysin viattomat henkilöt (Amoore & de Goede 2008). Lisäksi, kuten Jouni Häkli (2008: 155) esittää, lentoturvallisuuden parantamisen nimissä toteutettava biometrinen tunnistaminen ja siihen kytkeytyvä sosiaalinen seulpta voidaan nähdä kaikkia matkustajia nöyryyttävänä symbolisena väkivaltana. Räikeiden ihmisoikeuksia loukkaavien tapausten lisäksi ehkäisevien operaatioiden voidaan nähdä johtavan ”kilpajuoksuun” sääntöjenvastaisen maahanmuuton toimijoiden kanssa; eli kun yksi kulkureitti on tukittu, siirrytään käyttämään tois-

ta. Ennaltaehkäisevien operaatioiden tehokkuus voidaan myös kyseenalaistaa. Esimerkiksi EU:n ”laittomista” maassaoleskelijoista suurin osa on itse asiassa ylittänyt rajan laillisesti määräaikaikaisella turistiviisumilla, jonka umpeuduttua alueelle jäävistä henkilöistä tulee luvattomia maassaoleskelijoita. Muun muassa rautatieasemilla, ravintoloissa ja kauppakeskuksissa suoritettava ulkomaalaisvalvonta perustuu tämän epäillyn sääntöjenvastaisen maassa oleskelun paljastamiseen. Viisumien aikarajoite tuottaa siis uusia poliittisia statuksia ja erilaisia liikkuvuuden ja rajojen ajallisia kynnyksiä EU-alueelle (Andrijasevic 2010).

Rajojen hallinnan poliittiset rationaliteetit

Kysymys rajojen hallinnasta ei puutu tänä päivänä niinkään suvereenin valtion rajojen koskemattomuuteen, vaan yhteisön taloudelliseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen sekä sisä- ja ulkopoliittikan yhteenkietoutuneisuuteen (Bigo 2001). Asia konkretisoituu etenkin EU-maissa, jotka ovat vapaaehtoisesti luovuttaneet osan hallintavallasta unionille. Tutkijat ovat myös esittäneet, että rajojen hallinnassa biopoliittinen ongelmakenttä on vahvistunut: rajaturvallisuuden ylläpitoa perustellaan väestön turvallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvillä tekijöillä (Sparke 2006; Prokkola 2013). Nämä rationaliteetit ovat keskeisessä osassa myös Schengenin rajasäännössä (EC 562/2006), jonka mukaan ”rajavalvonnan olisi autettava torjumaan laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa ja ehkäisemään jäsenvaltioiden sisäiseen turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen, kansanterveyteen ja kansainvälisiin suhteisiin kohdistuvat uhkat”. Schengenin rajasäännösten ohjeiden mukaisesti rajatarkastukset tulisi kuitenkin jäsenmaissa järjestää niin, ettei ulkorajojen tarkastusmenettelyistä aiheudu vakavaa estettä jäsenmaiden, elinkeinoelämän tai yksittäisten kansalaisten taloudelliselle ja kulttuuriselle kanssakäymiselle.

Turvallisuuden lisäksi siis rajojen hallinnassa painotetaan taloudellisen kanssakäymisen ja pääoman esteettömän liikkumisen mahdollistamista. Mathew Sparke (2006) esittääkin, että talous- ja turvallisuuspolitiikan yhteenkietoutuminen rajavalvonnassa kuvastaa hyvin länsimaiden uusliberalistista kehityskulkua. Vauraan luokan ja pääoman liikkuvuus pyritään turvaamaan samalla kun köyhien kolmannen maailman asukkaiden liikkuvuudelle asetetaan rajoitteita. Esimerkiksi maahan pyrkiviä turvapaikanhakijoita kohdellaan lainrikkoina, jotka erityisesti Yhdysvalloissa ja mo-

nissa EU-maissa voivat joutua odottamaan päätöksiä maahanpääsystä tai maastakarkoituksesta vankeiden kaltaisissa olosuhteissa (Carter & Merrill 2007; Martin 2011). Suomessa maahantulon kriminalisointi näkyy esimerkiksi siinä, että rajavartiolla on tänä päivänä pitkälti samat oikeudet kuin poliisilla: oikeus telekuunteluun, televälvontaan, peiteltyyn tiedonhankintaan ja henkilön tekniiseen seurantaan silloin kun on kysymys törkeän laittoman maahantulon järjestämistä tai ihmiskaupparikoksen ennalta estämisestä tai selvittämisestä (Rajavartiolaki 2010/478: 41§). Schengenalueen maahanmuuton ja maahantulon valvonnan käytännöt kuvaavatkin osuvasti länsimaaisissa yhteiskunnissa rakentuneita hierarkioita eri ihmisryhmien välille. Suurin osa niin kutsutuista kolmansista maista tulevista matkustajista joutuu käymään läpi tarkan turvatarkastuksen. Toisaalta, automaattisten rajatarkistuslaitteiden ja uusien biopassien myötä rajaylittämistä on haluttu helpottaa ja nopeuttaa niiden ihmisryhmien osalta, joiden ei nähdä olevan uhka yleiselle ja kansalliselle turvallisuudelle. Liikkuvuus ja rajojen ylittämisen mahdollisuus määrittävätkin entistä enemmän ihmisten varallisuuden, uskonnon, sosiaalisen statuksen ja ammatin mukaan (Amooore 2006) siinä missä ne määrittivät aiemmin poliittisen statuksen, kansalaisuuden, mukaan.

Myös rajojen toimeenpanon ulkoistamisen, ennaltaehkäisyn ja territorion ulkopuolella tapahtuvan valvonnan logiikka voidaan nähdä osana rajojen hallinnan uusliberalisoitumista (Prokkola 2013). Rajojen valvonnan ja toimeenpanon vastaavien organisaatioiden toimintaa määrittävät tänä päivänä pitkälti samat kustannustehokkuutta painottavat ohjausmallit, jotka on totuttu perinteisesti yhdistämään suurten yksityisten yritysten toimintaan (ks. myös Andrijasevic & Walters 2010). Tämän logiikan mukaisesti ennaltaehkäiseminen nähdään keinona ehkäistä pitkiä ja kalliita turvapaikanhakuprosesseja. Euroopan valtiot esittävätkin yleensä pienentyneet turvapaikanhakumäärät jonkinlaisena voittona, huolimatta siitä millaisia ihmisoikeudellisia ongelmia liittyy esimerkiksi Frontexin suorittamien mahdollisten turvapaikanhakijoiden käännytyksiin merialueilla (Reid-Henry 2013). Kysymystä ennaltaehkäisemisestä ja estämisestä ei tulekaan nähdä ainoastaan rajaviranomaisten strategiana maahanmuuton rajojen ja hallitsemiseksi, kuten usein esitetään, vaan se kuvastaa laajempaa uusliberalistista poliittis-hallinnallista ohjausta tämän päivän yhteiskunnassa.

Suomessa rajojen hallinnan segmentoituminen ja uusliberalisoituminen näkyy siinä, kuinka RVL on alkanut kiinnittää entistä enemmän huomiota kansalaisten ja rajanylittäjien palvelemiseen

(Prokkola 2013b). RVL:n toimintakertomuksissa ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinneissa rajatarkastukset onkin nimetty ”palveluiksi”. Yritystoiminnassa korostetun palvelukulttuurin integroitumisen RVL:n toimintakulttuuriin voi nähdä liittyvän osaksi siihen, että organisaation toimintaa on vuodesta 1995 ohjattu tulosohtajaksi. Tässä laitoksen toimintaa ja siinä onnistumista (”tuloksellisuutta”) arvioidaan sen lakisääteisiin tehtäviin sidotulla tunnusluvulla. Tulosohtaukseen siirryttiin kun RVL toimintaa 1990-alun valtionhallinnon uudistuksissa tehostettiin ja ”järkeistettiin” uuden julkisjohtamisen (*New Public Management*) oppien mukaiseksi (ks. Patomäki 2007). Tuloksellisuuden tavoittelu ohjaa RVL:n käytäntöjä ja toiminnan kohdistusta. Jos rajatapahtuma (luvatun rajanylitys, rajarikos) esimerkiksi havaitaan jälkikäteen, eli rajan ylityksen ja asetun määräajan jälkeen, RVL:n tilanteiden hallintaa koskevat tuloksellisuuden tunnusluvut laskevat jyrkästi: ”rajatapahtumien estäminen ja havaitseminen on rajavalvonnan päätarkoitus ja epäonnistumisen siinä tulee näkyä” (RVL 2002: 44). Jälkeenpäin havaittu sääntöjenvastainen rajanylitys merkitsee siis rajavalvonnan epäonnistumista, millä voi olla vaikutusta myös päättäjien ja kansalaisten mielikuvaan siitä kuinka korkeatasoista Suomen rajavalvonta on. Lisäksi, kun rajatarkastus ja rajaturvallisuus määritellään yhteiskunnalliseksi palveluksi, se näyttäytyy myös enemmän teknis-hallinnollisena kuin poliittisena arvoa ilmentävänä kysymyksenä, josta tulisi käydä aktiivisesti yhteiskunnallista keskustelua.

Lopuksi

Rajaturvallisuuden uudelleenmäärittely, kansainvälinen yhteistyö ja uudet rajavalvonnan menetelmät ovat muuttaneet rajojen hallinnan aika-tilaluottuvuuksia. Siinä missä historian voidaan nähdä ohjaavan rajojen ja identiteettien rakentumista, erityisesti kansallista identiteettipoliittikka, rajavalvonnan ja turvallistamisen ajallinen ulottuvuus on tulevaisuus.

Suomen ja muiden EU-jäsenmaiden rajavalvontaa on ulkoistettu ja ulkomaistettu ja sen voidaan nähdä ulottuvan koko valtion territorion alueella. On kuitenkin yksinkertaistavaa ja ongelmallista sanoa rajojen olevan *kaikkialla* – ja samalla ei missään. Rajojen ja rajalain toimeenpano on yhä lähes poikkeuksetta valtiollisten toimijoiden ja viranomaisten käsissä ja näin ollen rajavalvontaa säätelevät säädökset määrittävät sen missä ja millaisissa olosuhteissa valvontaa ja tarkistuksia suoritetaan. Pyrkimykset ulkoistaa rajavalvontaa ja

vastuullistaa kansalaisia eivät esimerkiksi useinkaan tuota valtiovallan kannalta toivottuja tuloksia rajojen valvonnassa (Koskela 2011). Lisäksi, vaikka rajat ovat muuttuvia ja dynaamisia, toisten rajojen voidaan nähdä olevan pysyvämpiä kuin toisten. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii Schengen-alueen raja ja yhdenmetyt rajavalvonnan käytännöt, joihin liittyvää, intressiristiriitojen sävyttämää kamppailua käydään jäsenmaiden välillä jatkuvasti.

Kansallisten intressien ja geopoliittisten muutosten lisäksi rajavalvonnan kehitykseen vaikuttavat entistä enemmän globaalit talouden ohjausmekanismit. Muun muassa territorion ulkopuolella suoritettava valvonta ja tarkastukset voidaan nähdä uusliberalistisen hallinnan rationaliteettien mukaisena toimintana, sillä niissä toteutuu valtion toimintojen ulkoistamisen ihanne. Ennaltaehkäisevien valvontaoperaatioiden perusteluna on käytetty muun muassa ennaltaehkäisemisen parempaa kustannustehokkuutta. Niitä on myös kritisoitu siitä, että niissä vastuu ja velvollisuudet siirretään valtiolta kolmansille osapuolille (Reid-Henry 2013). Rajojen tutkimuksessa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota rajavalvonnasta ja rajavalvonnan menetelmien kehittämisestä vastaavien toimijoiden ja organisaatioiden toimintaan, käytäntöihin ja perusteluihin. Tutkimuksen haasteena on pyrkiä löytämään ja osoittamaan niitä monimutkaisia verkostoja ja valtasuhteita, jotka määrittävät rajavalvonnan ja rajaamisen käytäntöjä ja politiikkaa.

Kiitokset

Artikkeli perustuu Suomen Akatemian rahoittamaan tutkimushankkeeseen ”Rajavalvonta, biopoliittisuus ja kertomukset rajan ylittämisestä” (#137847). Lisäksi haluan kiittää kahta anonyymiä arvioitsijaa arvokkaista kommentista

KIRJALLISUUS

- Ackleson, J. (2005). Constructing security on the US-Mexico border. *Political Geography* 24: 2, 165–184.
- Adey, P. (2009). Facing airport security: affect, biopolitics, and the preemptive securitisation of the mobile body. *Environment and Planning D: Society and Space* 27: 2, 274–295.
- Amoore, L. (2006). Biometric borders: Governing mobilities in the war on terror. *Political Geography* 25: 3, 336–351.
- Amoore, L. (2011). On the line: writing the geography of the virtual border. *Political Geography* 30: 2, 63–63
- Amoore, L. & M. de Goede (2008). Transactions after 9/11: the banal face of the preemptive strike. *actions of the Institute of British Geographers* 33: 2, 173–185.
- Amoore, L. & A. Hall (2009). Taking people apart: digitised dissection and the body at the border. *Environment and Planning D: Society and Space* 27: 3, 444–464.
- Andreas, P. (2000). *Border games: Policing the U.S.-Mexico divide*. 158 s. Cornell University Press.
- Andrijasevic, R. (2010). *Agency, migration and citizenship in sex trafficking*. 184 s. Palgrave, New York.
- Andrijasevic, R. & W. Walters (2010). The international organization of migration and the international government of borders. *Environment and Planning D: Society and Space* 28: 6, 997–999.
- Aradau, C. & R. Van Munster (2007). Governing terrorism through risk: Taking precautions, (un)knowing the future. *European Journal of International Relations* 13: 1, 89–115.
- Balibar, É. (2009). Esipuhe: Oikeus alueeseen. *Teoksessa* Rigo, E.: *Rajojen Eurooppa*, 19–37. Like, Helsinki.
- Balibar, É. (2004). Europe as borderland. *Environment and Planning D: Society and Space* 2009: 27, 190–215.
- Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security(ies). *Teoksessa* Mathias, I. (toim.): *Identities, borders, orders*, 91–117. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Billet, C. (2010). EC Readmission Agreements. *European Journal of Migration and Law* 12: 1, 45–79.
- Braverman, I. (2011). Civilized borders: A study of Israel’s new crossing administration. *Antipode* 43: 2, 264–295.
- Browning, C. & G. Christou (2010). The constructive power of outsiders: The European neighbourhood policy and the eastern dimension. *Political Geography* 29: 2, 109–118.
- Carter, D. & H. Merrill (2007). Bordering humanism: Life and death on the margins of Europe. *Geopolitics* 12: 2, 248–264.
- Coleman, M. (2005). U.S. statecraft and the U.S.-Mexico border as security/economy nexus. *Political Geography* 24: 2, 185–209.
- Dikeç, M. (2009). Guest editorial: The ‘where’ of asylum. *Environment and Planning D: Society and Space* 27: 2, 183–189.
- EC (2002). *EU Schengen catalogue: External borders control, removal and readmission*. s. 61 Council of the European Union, Brussels.
- EC 62/206 (2006). *Establishing a community code on the rules governing the movement of persons across borders* L 105/1: The European Parliament and Council, Brussels.
- EC L129/40 (2007). Eur-lex: Agreement between the European Community and the Russian Federation on readmission. 3.4.2013. <eur-lex.europa.eu>
- Finavian lentoliikennetilastot 2012 (2013). Finavia. 3.4.2013. <www.finavia.fi>
- Follis, K. (2012). *Building fortress Europe*. 249 s. University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Fraser, N. (2003). From Discipline to Flexibilization? Rereading Foucault in the Shadow of Globalization. *Constellations* 10: 2, 160–171.

- Frontex (2012). Longest FRONTEX coordinated operation – HERA, the Canary Islands. 2.4.2013. <www.frontex.europa.eu>
- Van Houtum, H. (2010). Human blacklisting: the global apartheid of the EU's external border regime. *Environment and Planning D: Society and Space* 28: 6, 957–976.
- Van Houtum, H. & R. Pijpers (2007). The European Union as a gated community: The two-faced border and immigration regime of the EU. *Antipode* 39: 2, 291–309.
- Häkli, J. (2008). Konfliktit ja symbolinen väkivalta – geopolitiikkaa kehon tilassa. *Terra* 120: 3, 147–157.
- Johnson, C., R. Jones, A. Paasi, L. Amoore, A. Mountz, M. Salter & C. Rumford (2011). Interventions on rethinking 'the border' in border studies. *Political Geography* 30: 2, 61–69.
- Koskela, H. (2011). 'Don't mess with Texas' Texas virtual border watch program and the (botched) politics of responsibilization. *Crime, Media, Culture* 7: 1, 49–65.
- Lemberg-Pedersen, M. (2012). Forcing flows of migrants: European externalization and border-induced displacement. *Teoksessa* Andersen, D. M. Klatt, & M. Sandberg (toim.): *The border multiple*, 35–53. Ashgate, Burlington.
- Martin, L. (2011). Catch and remove: Detention, deterrence, and discipline in US noncitizen family detention practice. *Geopolitics* 17: 2, 312–334.
- Monar, J. (2006). The project of a European border guard: Origins, models and prospects in the context of the EU's integrated external border management. *Teoksessa* Caparini, M. & O. Marenin (toim.): *Borders and Security governance*, 193–208. The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, Geneva.
- Mountz, A. (2010). *Seeking asylum*. 209 s. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Nevens, J. (2002). *The operation gatekeeper*. Routledge, New York.
- Nevens J. (2007) Dying for a cup of coffee? Migrant deaths in the US-Mexico border region in a neoliberal age. *Geopolitics* 12: 2, 228–247.
- Newman, D. & A. Paasi (1998). Fences and neighbours in the postmodern world: Boundary narratives in political geography. *Progress in Human Geography* 22: 2, 186–207.
- O'Down, L. (2010). From a 'borderless world' to a 'world of borders': bringing history back in. *Environment and Planning D: Society and Space* 28: 6, 1031–1050.
- Paasi, A. (1996). *Territories, boundaries and consciousness* s. 353. Wiley, New York.
- Paasi, A. & E.-K. Prokkola, (2008). Territorial dynamics, cross-border work and everyday life in the Finnish-Swedish border area. *Space and Polity* 15: 1, 13–29.
- Pakolaisneuvonta (2013). Turvapaikkamenettely Suomessa. 3.4.2013. <www.pakolaisneuvonta.fi>
- Patomäki, H. (2007). *Uusliberalismi Suomessa*. WSOY, Helsinki.
- Pohjonen, J. (2009). *Rajarauhaa Suomen ja Euroopan puolesta*. 239 s. Otava, Helsinki.
- Prokkola, E. (2013a). Technologies of border management: Performances and calculation of Finnish/Schengen border security. *Geopolitics* 18: 1, 77–94
- Prokkola, E. (2013b) Neoliberalizing border management in Finland and Schengen. *Antipode* 45: 5, 1318–1336.
- Sparke, M. (2006). A neoliberal nexus: Economy, security and the biopolitics of citizenship on the border. *Political Geography* 25: 2, 151–180.
- Rajavartiolaitos (2005/578). 3.4.2013. <www.finlex.fi>
- Rajavartiolaitos (2010/478). 3.4.2013. <www.finlex.fi>
- Reid-Henry, S. M. (2013). An incorporating geopolitics: Frontex and the geopolitical rationales of the European border. *Geopolitics* 18: 1, 198–224.
- Rigo, E. (2009). *Rajojen Eurooppa*. 245 s. Like, Helsinki.
- Rumford, C. (2006). Theorizing borders. *European Journal of Social Theory* 9: 2, 155–169.
- Rumford, C. (2008). Introduction: Citizens and borderwork in Europe. *Space & Polity* 12: 1, 1–12.
- Rumford, C. (2010). Global borders: an introduction to the special issue. *Environment and Planning D: Society and Space* 28: 6, 951–956.
- Räsänen, P. (2013). Pohjois-Suomen riskit pysyvät hallinnassa. Yle uutiset: Lappi 23.1.2013. <yle.fi/uutiset>
- FBG (2002). Rajavartiolaitoksen tuloksellisuuden kehitys ja siihen vaikuttaneet tekijät vuosina 1995–2001. 23.11.2011. <www.raja.fi>
- RVL (2009). Rajavartiolaitoksen toimintakertomus 2009. 3.4.2013. <www.raja.fi>
- RVL (2012). Rajavartiolaitoksen toimintakertomus 2012. 2.4.2013. <www.raja.fi>
- RVL (2013). Henkilöiden rajatarkastukset ulkorajaliikenteessä rajanylityspaikoittain. 3.4.2013. <www.raja.fi>
- Ulkoasiainministeriö (2013). Twinnig projects in which Finland has participated since 1998. 3.4.2013. <formin.finland.fi>
- Walters, W. (2002). Mapping Schengenland: denaturalizing the border. *Environment and Planning D: Society and Space* 20: 5, 561–580.
- Vaughan-Williams, N. (2010). The UK border security continuum: virtual biopolitics and the simulation of the sovereign ban. *Environment and Planning D: Society and Space* 28: 6, 1071–1083
- Wolff, S. (2008). Border management in the Mediterranean: internal, external and ethical challenges. *Cambridge Review of International Affairs* 21: 2, 253–271.
- Zaiotti, R. (2011). *Cultures of border control: Schengen & the evolution of European frontiers*. 263 s. The University of Chicago Press, Chicago.